

Xavier Marcé

La cultura a Catalunya

Algú em demana que li expliqui el funcionament del sector cultural català. No es una cosa tan estranya ja que es pressuposa que en tinc una opinió. Sembla senzill; a la fi, com a qualsevol altre país, el sector cultural català es un engranatge de peces que se sostenen interrelacionades en un equilibri imperfecte entre les ajudes públiques i les respostes del mercat.

Som a Europa. Aquí, tot viu en un entorn altament polititzat, sotmès a les virtuts i als defectes de mil normatives que ens ajuden, ens condicionen, ens faciliten o ens compliquen la vida. Res es jutja únicament pel seu rendiment. Tal és el pes d'un valor afegit omnipresent, absolut, magnificat.

A l'Europa cultural, la qualitat i la quantitat han compartit al llarg de dècades una mateixa taula administrativa, un mateix criteri normatiu, un mateix esperit públic. Això podria semblar fantàstic en època de reconstrucció, en moments de bonança econòmica o, fins i tot, quan l'objectiu és, únicament, la consolidació d'un sector, però a totes llums és un disbarat si tal política es manté inalterable al llarg del temps. Per això ara, quan arriba la crisi de veritat, la crisi bèstia, la que posa al descobert la feblesa dels governs, les empreses culturals peten com bolets. Si això és un problema per a l'Europa dels Estats continentals, imaginem-nos com pot afectar a l'Europa dels països sense Estat. Terrible.

Se'm demana que expliqui com funciona la Catalunya cultural i no sé per on començar. I em pregunto si podem dir amb normalitat el que només diem amb la boca petita.

Tenim un país culturalment sobredimensionat. TV3 funciona amb més de 2.000 treballadors i amb un pressupost retallat que no arriba per mantenir els estàndards de producció dels darrers anys ni els compromisos sectorials que ha assumit sota l'acaparador títol de "la nostra". TNC i Lliure funcionen amb administracions i estructures separades que multipliquen per dos el cost racional d'una mateixa dimensió pública. El Liceu se les veu i se les desitja per mantenir-se a primera línia europea gestionant la baixada de patrocinis i d'aportacions públiques. El Palau posa al descobert una manera de gestionar impròpia, fins i tot de les monarquies absolutes.

El tribunal de comptes malfia de la manera d'atorgar subvencions als creadors, igual que fa pocs anys posava en dubte el molt avançat, i envejat des d'altres administracions, model d'ajustos reintegrables.

Mediapro està en suspensió de pagaments, serà tècnica o no ho serà, però és un fet; Lauren és a la Fiscalia; Filmox també està en suspensió de pagaments i totes sumen una importantíssima quantitat de crèdits públics.

Es parla de modificar lleis aprovades en els darrers anys:

La situació de la cultura a Catalunya és dolenta. Cal dir-ho, com a pas imprescindible per arremangar-nos, posar-nos a treballar i arreglar-ho. Si pogués ser, entre tots.

Corporació, TDT, Consell de les Arts. La llei de cinema neix amb una greu espasa de Dàmocles al damunt. Del MNAC o el MACBA se'n sap poca cosa, però la sortida de Borja Vilel va posar al descobert una escassa competitivitat cultural. Mitja ciutat critica el Grec i el seu director critica la ciutat. El Departament de Cultura està de vacances des de fa uns mesos.

Mentrestant, peten empreses i es varia el model de finançament de molts col·lectius sense un full de ruta ordenat que permeti a tothom saber, amb independència d'estar-hi o no d'acord, de quin peu calça.

La situació de la cultura a Catalunya és dolenta. Cal dir-ho, com a pas imprescindible per arremangar-nos, posar-nos a treballar i arreglar-ho. Si pogués ser, entre tots.

Cal preguntar-se per què s'ha arribat a aquest punt i al meu entendre hi ha tres raons essencials.

Primera: Catalunya mai havia tingut una política cultural. Com a màxim, la simulació retòrica d'una idea de país cultural i lingüísticament normalitzat amb els seus herois i els seus "villans" exageradament construïts sobre el raser de la fidelitat nacional. La primera aproximació seriosa a una política cultural, la fa el primer tripartit, cal dir que hereva de l'experiència municipal, poc defensada políticament i llargament imaginada des del "laboratori conceptual socialista". Dura el que dura i acaba abandonada, maltractada i traïda pel mateix govern socialista.

Segona: una excessiva dependència del "model lingüístic". La normalització és un objectiu indiscutible, però la seva culturització ha estat una rêmora gens eficaç i enganyosa que ens fa perdre competitivitat i ens allunya diàriament dels escenaris reals de la cultura. La llengua i la cultura estan agermanades però no són necessàriament bessones univitel·lines. L'editorial és el model, el cinema ha esdevingut un parany.

Tercera: la manca de blindatge de la cultura com un espai econòmic i laboral. A Catalunya la cultura segueix sent una qüestió de símbols que no forma part dels acords de competitivitat, no se la creuen a Economia, Comerç o Treball, no és una peça estratègica en el disseny polític d'un país que afortunadament no té despesa militar ni, en aquest cas dissortadament, diplomàtica. La cultura és, simplement, una despesa sacrificable.

Per explicar la cultura a Catalunya, cal remetre'ns a la particular manera com construïm el país i cal reconèixer que estem en un moment on la claredat, l'acord i l'esforç de tots no és aclaparador.